

JULES LEJEUNE: TUSSEN KLASSIEKE EN MODERNE CRIMINELE POLITIEK

S. CHRISTIAENSEN

Het proefschrift is de neerslag van een criminologisch-historische studie over het crimineel beleid in de overgangperiode van de negentiende naar de twintigste eeuw en dit uitgaande van de figuur van JULES LEJEUNE.

Na een inleidend deel over de doelstellingen en het epistemologisch perspectief, bestaat de studie uit een biografische deel en een deel over het crimineel beleid. In het biografisch deel, dat grotendeels is gebaseerd op primaire bronnen zoals de 'papieren LEJEUNE' worden de sociale achtergrond, de loopbaan als advocaat, als juridisch raadgever, als Minister van Justitie, als senator en als leider van de patronagebeweging belicht. LEJEUNE wordt hierbij gesitueerd binnen het toenmalig sociaal, politiek en cultureel klimaat. Tevens kon de figuur van LEJEUNE maar afdoende worden uitgetekend in relatie tot tijdgenoten zoals AUGUST BEERNAERT, EDMOND PICARD, CHARLES WOESTE en niet in het minst tot LEOPOLD II.

Biedt reeds het biografisch deel een panoramisch breedbeeld van LEJEUNES beleid en van de maatschappelijke sectoren waarbinnen hij een betekenisvolle rol speelde, dan wordt in het volgend deel ten gronde ingegaan op een aantal *capita selecta* uit zijn beleidsvoering. Over welke selectie gaat het? We hebben geopteerd voor de penitentiaire politiek in ruime zin als centraal thema. Hierin wordt onder meer nagegaan welke rol LEJEUNE heeft gespeeld in de sinds de helft van de negentiende eeuw opgestarte cellulaire gevangenisbouw, een politiek die vanaf de jaren tachtig voorwerp werd van kritieken vanwege progressieve penalisten. Het penitentiair beleid als centraal thema bood meteen ook een kader om – hoe kon het ook anders – de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke veroordeling te behandelen. Verder aansluitend bij de strafuitvoering in het algemeen en bij de V.I. in het bijzonder, behandelen we uitvoerig de patronage. De patronage, zoals LEJEUNE en zijn medestanders ze zagen, is totstandgekomen om de strafuitvoering te rationaliseren en om de V.I. mogelijk te maken. Maar de patronage was meer. Het ging om een ruime beweging die verder reikte dan de categorie van de volwassen (ex-)gedetineerden. Vandaar dat we in het hoofdstuk over de patronage ook een licht laten schijnen op LEJEUNES beleid naar andere categorieën toe, met name de abnormalen (*sic*), de delinquente en moreel verwaarloosde minderjarigen, de landlopers en bedelaars tot en met de blinden en doofstommen. Een andere belangrijke reden om de patronage te behandelen is dat het hier gaat om een beleids- en werkdomein van LEJEUNE vanaf zijn ministerschap tot in zijn laatste levensdagen.

Doorheen de studie wordt getracht om een antwoord te formuleren op volgende vragen:

1. De periode van de eeuwwisseling wordt vaak beschouwd als vernieuwend op het gebied van de criminele politiek. In welke mate was in het beleid van LEJEUNE sprake van vernieuwing? In welke mate kan worden gesproken van een moderne criminele politiek?

2. Onder invloed van het sociale controle-paradigma dat enkele decennia geleden in de sociale wetenschappen opgang maakte, werd de criminele politiek van rond de eeuwwisseling overwegend gezien als een politiek van beheersing en controle over de 'gevaarlijke klassen'. Lagen louter beheersing en controle ten grondslag aan het beleid van LEJEUNE?

3. Waardoor werd LEJEUNE als beleidsmaker gekenmerkt?

Het vernieuwend gehalte van het beleid moet worden gerelativeerd. Het klassieke strafrecht, de klassieke praktijken en het klassieke gevangenisstelsel zoals ze doorheen het merendeel van de negentiende eeuw werden ontwikkeld, bleven de strafrechtsbedeling domineren. Langs de andere kant was er wel sprake van vernieuwing daar waar LEJEUNES beleid werd beïnvloed door de doctrine van het sociaal verweer. Dit was het geval voor de Wet inzake de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke veroordeling, de Wet op de landloperij, de kindbescherming en de introductie van de mentale geneeskunde in de gevangenis.

Tal van beleidsmaatregelen van LEJEUNE kunnen worden geduid in termen van controle en beheersing. Langs de andere kant komt doorheen de studie tot uiting dat hij evenzeer gericht was op een rationeel bestuur, op humanisering van het strafrechtelijk optreden en op de maatschappelijke verankering van personen die met justitie in aanraking kwamen en van allerlei marginalen.

Als beleidsman kan LEJEUNE getypeerd worden als manager, als doorzettend, beginselvast, pluralistisch, charismatisch en ambitievol.

Doorheen de studie werd ervaren dat het biografisch perspectief een zinvolle benadering is om de drijfveren en de achtergronden van een beleidsvoering te kunnen begrijpen.

VOOR RECENSIE AANGEBODEN BOEKEN

CASSELMAN, J., GOETHALS, J., GOOSENS, F., HUTSEBOUT, F., VERVAEKE, G., WALGRAVE, L., (ed), *Veiligheid, een illusie? Theorie, onderzoek en praktijk*, Brussel, Uitgeverij Politeia N.V., 2001, 252 p.

VAN DER BORGHT, J., VANACKER, J., MAES, E. (ed.), *Criminologie. De wetenschap. De mens.*, Brussel, uitgeverij Politeia N.V., 2000, 288p.

DEFLEM, MATHIEU, *Policing World Society: Historical Foundations of International police Cooperation*, Oxford University Press, 2002.